

3"02

פרשת מקוץ - שקלים תש"ז

ליום ה'אדר

ותכל כל עבודת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה
 כן עשו... למה נאמר מקודם. ותכל כל עבודת משכן ואחר כך ויעשו בני ישראל ככל אשר
 צוה ה'. הרי מקודם היה צריך לכתוב ויעשו בני ישראל ואחר כך ותכל כל עבודת המשכן?
הענין הוא: כל מצוה שאדם עושה אף שהקב"ה צוה לו נחשבת על שמו ולזכותו. כאילו
הוא עצמו היה עושה את כל המצוה. ואיתא במדרש. שבני ישראל נחקשו בעשיית המשכן
וכליו והם נעשו בעצמם. הכניסו זהב לכור ויצאו כל הכלים. ובכל זאת בשביל שהתעסקו
בעשייתם נקראים על שמם. וזהו. ותכל כל עבודת משכן אהל מועד - מעצמו - ויעשו
בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה. בני ישראל עשו רק. ככל" (כף הדמיון) כמו שאמר
הקב"ה למשה. לא כל אשר אמר ה' למשה. המשכן הכולים נעשו מעצמם. אלא שבשביל
התעסקותם נחשבו על שמם.

①
ה'אדר
ליום ה'

פרשת מקוץ

②
ה'אדר
ובג'יון

[דש] אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה וגו'.
 (א) ובמדרש (כפי מה שהובא בספרים, עיין בדברי שאול מהדו"ת
 במרשתנו, ולפנינו במדרש רבה יש גירסא אחרת): ה מ ש כ נ מ ש כ נ.
שנתמשכן שתי פעמים בעונותיהן של ישראל, ה פ ד ות, פדות היא שהשכינה
שורה בישראל. ויש להבין ולפיו אין סדר הענינים מכון יפת, שממחלה
מרמז הכתוב שעתיד הבית ליתרב ולהתמשכן בעונותיהם של ישראל, ואח"כ
רמו שהוא פדות שהשכינה שורה בישראל, אם נחרב הבית לא היה עוד
פדות שהשכינה שורה בישראל, ויותר ה' מהראוי להפך הסדר, ולרמוז
בתחלה שהוא פדות שהשכינה שורה בישראל, ואח"כ שעתיד ליתרב ולהתמשכן
בעונותיהם של ישראל.

(ב) ונראה בהכנה הענין, כי כאשר הוקם המקדש, בית בנוי לתלפיות וארסון
 גדול ונשגב, אשר הפליא צ"ן רואיו בתאיו ואולמיו הנהדרים,
 בכליו הנפלאים, אשר לא שבעה העין לראותם, והש"י בא לשכון בתוכו
 והשרה שכינתו בו, הנה בודאי לא עשה זאת כי מצא חפץ בבית הנהדר
וע"כ אה אותו למושב לו, כי במה נחשב הוא אצל הש"י אשר מלא כל
הארץ כבודו, וכמאמר הכתוב (ישעי' ס"ז): השמים כסאי והארץ הדם רגלי
אי זה בית אשר תבנו לי ואי זה מקום מנוחתי - ורק עשה כן מאהבתו את
עם ישראל, ורע אברהם אהבו, אשר בחר בו ומצא את לבבו נאמן לפניו,
ולכן אמר להתקרב אליהם ולשכון בתוכם. אולם הרואים הצומדים בחוץ
נקל היה להם לטעות ולחשוב, שאמנם כן הוא, כי לא מאהבת ה' את ישראל
עשה זאת, רק כי נכבד ה' בעיניו הבית, אשר בנו לשבתו, מלא הוד והדר,
פאר ויופי, לכן בא לשכון בתוכו ומצא בו חפץ. ועיין בדברי שאול צ"ח
מהדו"ת פ' תרומה שכתב, שממאת זה כאשר חנן שלמה את בית המקדש
כסחו ה' בערמל, עד שי לא יכלו הכהנים לעבוד לשרת מפני הענן, כדי
להוציא מלב הטועים שהש"י מצא חפץ אך ביופי הבית הודרו, ולא מאהבתו

את ישראל התקרב אלם, ולכן החשיך והאפיל את כל יופי הבית, למען לא
 יראה כלל סארו והודו, ויכירו כלם וידעו שלא בהבית מצא הש"י חפץ, כי
 במה נחשב הוא בעיניו, ורק בישראל עמו אשר בו יתפאר, ועי"ש מ"ש
 ע"ז מסל נמרץ, וזה כתאים לדברינו.

(ג) והנה מתי נתבררה ונגלתה לעיני כל הסיבה האמיתית, אשר בעבורה
צוה ה' לבנות בית זבול. לו חבנו לשבתנו הבירור הזה היה בעת
החורבן, כאשר עונותינו גרמו שסילק ה' שכינתו ובית ה' היה לשריפת אש,
כי מאס מאס בנו קצף עלינו עד מאד, אז אמנם נהודע ונתברר, כי לא
בבית מצא ה' חפץ, רק בישראל עם קרובו, ולכן כל עוד שהי' ישראל
ראוים והנוגים לכן, שכן ה' בתוכם, אבל כאשר שחתו דרכם ועשו טרע
בעיני ה' להכעיסו במעשה ידיהם, צוה ה' את הבית אשר בנו לו, ויכוש
את נחלתם, עד אשר ייטיבו את דרכם, ואז יוסיף ה' שנית לשכון כבוד
בתוכם ויבנה הבית על תלו ומכונו, כימי צולם ובשנים קדמוניות.

①

1 (ד) וּמַעַתְהָ מִה נִכְבְּדוּ דַבְרֵי חוּלֵי בְּאִמְרָם, כִּי מִה שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִקְרָא שְׁתֵּי פַעַמִּים מִשְׁכַּן מֵרֵמֶז לְגַן, שְׁתֵּי פַעַמִּים עָתִיד הַבַּיִת לִיחָרֵב וְלִהְיוֹת מִשְׁכַּן בְּעוֹנוֹתֵינוּ. אֲמַנָּם הוֹסִיפוּ: הַעֲדוֹת, עֲדוֹת הַיָּם שֶׁהִשְׁכִּינָה שׁוֹרֵה בְּיִשְׂרָאֵל, כְּלוּמַר זֶה עֲצָמוֹ שֶׁנֶּחָרֵב הַבַּיִת, יִתֵּן עֲדוֹתוֹ שֶׁהָשֵׁרָה הַקִּבְיָה שֶׁכִּנְגַמְנוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, לֹא הָיָה כִּי נִכְבְּדוּ הָיָה בְּעֵינֵינוּ הַבַּיִת מִפְּאֵת פְּאֵרוֹ וְהָדָרוֹ, וְלִכְּן בָּחַר לִשְׁבַח בּוֹ, רַק הַשְׁכִּינָה הִיטָה שׁוֹרֵה בְּיִשְׂרָאֵל, כְּלוּמַר מִחַסֵּת חֲשִׁיבוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי גִתִּיקוּ בְּעֵינֵי הַמָּקוֹם וְגַם נִתְכַבְּדוּ, וְלִכְּן כֹּאשֶׁר יִרְדּוּ אַחֲרֵינוּ וְנֵאצְנוּ אֶת ה' וּבְתוֹעֲבוֹת הַכְּפִיסוּהוּ, גַּלְיָה יִקְרַם וְנִסַּל כְּבוֹד מְבִיַת חַיִּיהֶם, עַד אֲשֶׁר יוֹסִיף ה' לְרַחֲמֵם וְאֵן יִשׁוּב אֶל נֹהוֹ וְנִכְבְּדוּ עֲלֵיהֶם יִרְאֵהוּ

3
פ

6

אלה סקודי המשכן משכן העדות ונה, (לה, א).

1 במדרש רבה, אלה סקודי המשכן, ולמה עשה עמהם חשבון, הקב"ה יתברך שמו מאמרו, שנאמר לא כן עבדי פשה בכל ביתי נאמן הוא, ולמה אמר להם משה בואו ונעסק במשכן ונחשוב לפניכם, אלא ששמע משה ליצני ישראל מדברים מאחוריו, שנאמר היה כבוד משה האהלה וגו' הניסו אחרי משה, ומה היו אומרים ד' יהנן אמר וכו', ד' המא אמר היו אומרים חמי קדל דבריה דעמרם (ראה כמה שכן צוארו וערפו של בן עמרם), וחברו אמר לו אדם ששלט על מלאכת המשכן אין אתה מבקש שהוא עשיר, כששמע משה כך אמר להם משה חייכם נגמר המשכן אתו לכם חשבות, אמר להם בואו ונעשו חשבון, היו ואלה סקודי המשכן משכן העדות.

4
כא כ' יו"ב

א

1 הנה אע"פ שאלו המלזים על משה רבינו ע"ה בודאי שהיו מתמחוחים שב"ישראל, וכמו שכינה אותם המדרש בשם ליצני ישראל, בכל זאת צריך לומר שהיו להם איזה סעם ונימוק לחשוד במשה ולהתדיר אצל אחרים את חשדם על ידי ליצנותם, כי בודאי לא יספרו לגו חו"ל מאנשים פוחזים וריקים שאין שום סעם וריח בדבריהם, ובכלל לא היה מסתמא נמצא בדור המדבר שידברו דברים בטלים כאלו על משה רבינו אם לא היה להם שום מקום לחלות את לזות שפתים הלזו. 11
אולם, ידוע שישראל כשיצאו ממצרים היו כולם עשירים, וכמו שאמרו בגמרא בכורות

1 אמרו במדרש רבה (תשא ט' מו), פסל לך, הפסולת שלך, משם העשירי משה, אמר הקב"ה דין הוא שיטול אותן פסולת משה, למה אלא ישראל שלא נתעסקו במצוות נתתי להן כל טוב ארץ מצרים, שנאמר ה' נתן את חן העם והעשירו, ומשה שעסק בעצמותיו של יוסף 6
הא עני, אתן לו את הפסולת שיעשיר, ע"כ, מבואר מכאן שעד שלא פסל את הלוחות לא היה עשיר, [ומזה מוכח דכשם שלא לקח מבינות מצרים מפני שהי' עסוק בעצמות יוסף, כנ"ל 11
מהגמ' ומדרש, כך לא לקח ג"כ מבינות הים, ועד שלא פסל את הלוחות היה עני].

1 והנה תיכף כשפסל משה את הלוחות עלה עמהם בהר, וירד ממחרת יום הכפורים, ואז צוה את ישראל להביא למלאכת המשכן (כמבואר ב"ז ברש"י תשא לג יא מחז"ל) 16
ותיכף התחילו לעסוק במלאכת המשכן, ואז הרגישו במשה שהוא עשיר, ותמהו בזה תמיה גדולה מאין נתעשר משה כ"כ בפעם אחת, הרי הוא לא לקח משום ביזה, ומנין לו העשירות בפתע פתאום, ואז מצאו להם הליצנים מקום לחשוד בו כי מגדבת המשכן נתעשר, והא ראייה, שלפני שהביאו את נדבותם לא היה עשיר, ומזמן שהתחילו להביא את נדבות המשכן ניכרת בו עשירות מופרות, והם לא ידעו שהקב"ה נתן לו פסולתן של לוחות שהיו מסגפירין, או שמחצב של אבנים טובות ומרגליות ברא לו מתוך אהלו, ומטעם זה רננו אחרי משה ולחשדו, וכששמע משה בדבר נתן להם חשבון להוציא את עצמו מחשד זה,

(ה' ב') שאין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה 16
והבה של מצרים, גם אמרו גדולה ביתם הים מבינות מצרים, כמוש"כ חורי והב נעשה לך עם נקודות הכסף (כמו שהביא רש"י שמות ט"ו כב ממכילתא), אולם משה רבינו לא לקח לא מבינות מצרים ולא מבינות הים, שעל כן אמרו עליו (במדרש רבה פ' בשלח פ"ב ובסוטה יג א) חכם לב יקח מצותה, שכל ישראל היו עוסקים בכסף וההב והוא היה עסוק בעצמות יוסף, אם כן לא היה עשיר, ומאימתי נעשה עשיר מפסולתן של לוחות, כמו שאמרו בגמ' (נדרים לח א', ובירושלמי שקלים ה' ב') ד' המא ב"ר חנינא אמר, מפסולת של לוחות העשיר משה, דכתיב פסל לך שני לוחות אבנים שתהא הפסולת שלך, ר' חנין אמר מחצב של אבנים טובות ומרגליות ברא לו הקב"ה מתוך אהלו וממנו העשיר משה, וכו' 31

2

שעושה כאילו אף כאן בבית"ק אין כאן עין רואה ח"ו, ולכן המקנא קנאת ה' יח"ש רשאי לפגוע בו.

5 מע

אצ"ם שלפני הקב"ה חיה נאמן שכתב עליו בכל ביתי נאמן הוא.

ב

הגנה לחשוד במשה רבינו ע"ה שדיבר עם ה' פנים אל פנים, כאילו נתעשר ח"ו מהתרומות של מלאכת המשכן, שהוא מהעבירות התמורות ביותר כאילו אין כאן ח"ו עין רואה, וכעין גונב כלי שרת, והרי זה דבר וחשד רחוק כ"כ מן הקצה אל הקצה, שמי שמדבר עם ה' פנים אל פנים יכשל ח"ו בסוג עוון כזה של העלמת עין ח"ו, ובכל זאת עד כאן מגיעה כוחה של ליצנות לדבר על הצדיק צחק, ולהשדוד במי שנאמר בכל ביתי נאמן הוא, ומשמע מהמדרש הג"ל שלא רק שהיה זה חשד בלבם, אלא ששמע משה ליצני ישראל מדברים מאחוריו וכו', ומה ח"ו אומרים וכו', וחברו אמר לו אדם ששלט על מלאכת המשכן וכו', חרי שהיתה זו ליצנות המדוברת בין אדם לחברו, ובכוחה של ליצנות להחזיר בלבם גם דברים מזוירים ורחוקים מן האמת מחקצה אל הקצה; וכעין זה מצינו בקרוח שאמר למשה ואהרן ומדוע תתנשאו על קהל ה', משה ואהרן שאמרו ואנחנו מה, ומשה שנאמר בו והאיש משה עניו מאד מכל האדם וגו', עליהם אמר ומדוע תתנשאו, וכל זה היה ג"כ ע"י כוחה של ליצנות, כמו שהביא רש"י שם מחז"ל (במדבר טז יט) ויקהל עליהם קרת, בדבריו ליצנות, כל הלילה הלך אצל השבטים ופיתתה אותם ע"י"ש, וכן הוא בילקוט שם: ובמרושב לצים לא ישב זה קרה שהיה מחלוצץ על משה ואהרן, מה עשה כינס עליהם כל הקהל וכו' התחיל לומר לפניהם דברי ליצנות, אמר להן אלמנה אחת היתה בשכנותי וכו' יעו"ש הענין באורך, מבואר ג"כ שכל כוחו להמשיך אליו את ההמון היה ע"י הליצנות, ולהפוך ע"י זה את האמת מן הקצה אל הקצה לומר למשה ואהרן ומדוע תתנשאו על קהל ה', כי כזה הוא כח ההרס של ליצנות בכלל, ובמיוחד להתלוצץ מהצדיקים ולבטלם בפני ההמון, שדבר זה עלול להתקבל במיוחד, ומאד מאוד יש להזהר מזה שלא להיות משפיעים מאלה הבאים לבטל בהכל פיהם ולתת חשדות של דופי בצדיקים ועובדי ה'.

6

ומדבר זה יש לנו ללמוד ולהתבונן עד היכן מגיע כוחה של ליצנות לדבר על הצדיק צחק, ולהפוך את האמת מן הקצה אל הקצה, והנה איחא במשנה במנהגיה (דף פא ב') הגונב את הקסוה [כלי שרת] קנאים פוגעים בו, והענין בזה יש לבאר, דמבואר בגמ' ב"ק (ע"ט ב') שאלו תלמידיו את ר"י בן זכאי מפני מה החמירה תורה בגנב יותר מבגולן, אמר להן זה השהה כבוד עבד לכבוד קונו, וזה לא השהה כבוד עבד לכבוד קונו, כביכול עשה עין של מטה כאילו אינה רואה ואחזן של מטה כאילו אינה שומעת [שהוא ירא מבני אדם ומעין של מעלה לא נזהר - רש"י], נמצא שעיקר עונשו של גנב מפני שאינו נזהר מעין של מעלה, כאילו אין כאן עין רואה ח"ו, וענין זה חמור ביותר בגונב כלי שרת מבית המקדש מקום ועיקר השראת השכינה, וחילול בזה כבוד ה' ביותר, כאילו אף כאן בבית המקדש אין כאן ח"ו עין רואה, ולכן ענשו שקנאים המקנאים קנאת ה' צ"י פוגעים בו, וכעין שנבאר בע"ה בארוכה בפ' פנחס ענין של קנאים פוגעים בו בבוטל ארמית, שאינו מצד עצם החטא שאינו כ"כ חמור כשאר צריחה שחייב בהן מיתת ב"ד, אלא מצד קדושת עם ישראל וחילול כבוד ישראל, כמוש"כ (מלאכי ב) בגדה יהודה ותועבה נעשתה בישראל כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר, וכמבואר ענין זה ברמב"ם פ"ב מה' איסורי ביאה, ולכך המקנא קנאת ה' וקנאת עמו ישראל רשאי לפגוע בו, וכך הוא גם כאן, שיש בזה חילול כבוד ה' יח"ש ביותר, ע"י

11

6

24

24

31

36

41

6

6

4

28

31

6

ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבועים עשה ויום לקמודים, משנמרה מלאכת המשכן אמר להם - משה - בואו ואני עושה לפניכם חשבון, כך וכך יצא על המשכן. עד שהיא יושב ומחשב שכה באלף ושבע מאות שבועים וחמשה שקלים מה שעשה ויום לקמודים, התחיל יושב ומתמיה. אמר עכשיו ישראל מוצאין ידיהם לומר משה נטלן. האיר הקב"ה עיניו וראה אותם עשויים ויום לקמודים. מה היו אומרים? ראיתם צווארו של בן עמרם איך הוא שמן, וחברו אמר לו אדם ששלט על מלאכת המשכן אין אתה מבקש שיחא עשיר? (מ"ר פקדי פרשה נא). מעניין, לעגל נתנו את כל כספם וזהבם, ויתשרקו כל העם, ויצא רק עגל אחד ואיש לא דרש חשבון. ובבנייני המשכן נתן כל אחד רק מהצית השקל, ובהם בנו את המשכן וכל כליו. והנה דווקא כאן רינגו וחשדו. כשנותנים לעגל הכל מרוצים, אבל כשנותנים למשכן, לדבר שבקדושה - שנאלים שאלות ומבקשים חשבונות.

6

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר מקד על פי משה עבודת הלויים ביד איהמר בן אהרן הכהן (לת, כא).

איתא במדרש (שמות רבה נא, א): "ואלה פקודי המשכן - כך פתח ר' תנחומא בר אבא, 'איש אמונות רב ברכות' אתה מוצא כל מי שהוא נאמן, הקב"ה מביא ברכות על ידיו, מי שאינו נאמן - ואף להעשיר לא ינקח, 'איש אמונות' זה משה שהוא נאמן של הקב"ה שנאמר 'לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא', הרי 'איש אמונות רב ברכות' שכל הדברים שהיה גובר עליהם היו מתברכים לפי שהוא נאמן, ואף להעשיר לא ינקח' זה קרח שהיה לוי ובקש ליטול בהונה גדולה, ומה היה סופו, ופתחת הארץ את פיהו".

7

שיצרכי מוא
ל וואלף

כל אלו שהתעסקו בזהב בכסף ובנחושת לא שלחו יד בנדבת המשכן, ולא כמו שנהוג בעולם שכל מי שעוסק עם כסף נוטל חלק לעצמו. פעם אמר ראש הממשלה לוי אשכול שכל השליחים של המדינה בחו"ל יכולים לקחת קצת מהכסף שהם אוספים, שאחרת זה כגדר "לא תחסום שור בדישו!"

זהו הענין של פרשת פקודי, להראות איך שמשה רבינו דקדק בכל פרט שקיבל למלאכת המשכן. כל פרט הוא קודש קודשים. גם בשיבות צריכים מאד להקפיד על כזו ערליבקיט ולדייק בכל פרט. אומרים חז"ל 'איש אמונות רב ברכות' - זה משה, שדייק בכל דבר ולא לקח שום דבר לעצמו, ובגלל זה, הוא הצליח. זו היתה הנהגתו של משה: "לא חמור אחד מהם נשאתי", לא לקח אפילו חמור אחד של הכלל ישראל. זו גדלותו של משה רבינו, שהיה נאמן של הקב"ה.

עוד שם במדרש (נא, ב), כשהיה משה נכנס לתרום את הלשכה, לא היה נכנס בבגד שיש בו כיס, כדי שלא יחשדוהו שלקח כסף לעצמו. זה צריך ביאור, וכי יחשדו את אב הנביאים וגדול החכמים על דבר כזה? אלא זוהי תורה, כך נראה האדם בתורה. הוא צריך להראות נקי לעיני כל.

המשגיח ז"ל סיפר (דעת תורה, ריש שלח לך) שר' ישראל ז"ל פעם אמר, אילו הייתי נמצא בחדר לבד עם קופה של כסף לא מניו אני מסופק אם הייתי עומד בנסיון, והוסיף המשגיח, ואני לא הייתי סומך על עצמי אף בקופה עם כסף מניו כך נוהר גדול בתורה.

רב שרצה להצליח צריך להתרחק משני דברים - כסף וכבוד, ואם יתרחק משני דברים אלו ודאי שתהיה לו הצלחה וכן ההשפעה, וכלי גישה זו אפילו אם הוא למדן או דרשן עצום, הרי הוא לא יצליח.

ויביאו את המשכן (לט א)

37
237

ואנחנו עמלים ומקבלים שכר

אבהו - לריק יגעתי - וכי לא ידע והכיר שיש בידו תורה ומעשים טובים שראוי לקבל עליהם שכר.

אכן נראה הביאור בזה, דר' אבהו היה סבור שהשכר בעוה"ב ניתן כפי שיעור ההשגים והמעלות שהשיג בתורה ומצוות בזה העולם, ולכן סבר דאף שכוראי יגע ועמל הרבה מאד, אבל מי"מ עדיין לא השיג בעמלו את המעלות שיכל להשיג ולהגיע אליהם, ולכן אמר - לריק יגעתי - אכן לאחר שראו שהשכר אינו ניתן לפי ההשגים, אלא לפי רוב היגיעה והעמל, הרי מעתה שמח שמעתה שכרו רב יותר, משום שעמל כפי כל בחזמתי.

במדרש רבה (פ"י נ"ב ס"ג) וביאו את המשכן, הדא הוא דכתיב (משל לא כה) עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון, מהו ליום אחרון, שכל מתן שכרן של צדיקים מתוקן להם לעוה"ב הרי ותשחק ליום אחרון. מעשה ברי אבהו שהיה מסתלק מן העולם וראה כל הטוב שמתוקן לו לעולם הבא, התחיל שמת ואמר כל אליו דאבהו, ואני אמרתי לריק יגעתי לתוהו והבל כתי כליתי אכן משפטי את ה' ופעולתי את אלקי (ישעי' ס"ד), הרי ותשחק ליום אחרון, ע"כ. ולכאורה פלא הוא וכי באמת סבר ר'

4

9) חנה' יציק 7

מדרש דבר אחר ויביאו את המשכן הוא דכתיב עוז וקדר לבושה ומשחק ליום אחרון כו' מצעה ברבי אבהו שקנה מסמלק מן העולם ורואה כל השוכ שמתקן לו לעולם הבא התחיל שמש ואמר כל אליו דאבהו ואני אמרתי לריק וגעתי לתהו וקבל כחי כליתי וגו' (משנה מט) הוי ומשחק ליום אחרון עד כאן. הנה באין ספק לא בשפתי מרמה נאמרו הדברים כי אם באמת. ואם בן יפלא מאד הכי לא ידע בעצמו רפי תורתו שלמד ומעשיו הטובים שעשה ובאין ספק האמין גם בן כי נאמן בעל מלאכתו שעשה ובאין ספק האמין גם בן כי נאמן בעל מלאכתו שישלם שכר פעלתו.

ולבוא על הענין וקאר תחלה ענין גדול אשר מצינו בתנ"ך כמה מאמרים המבחישים זה את זה בדבר שמירת התורה והמצוות. בתורה (פרשה חקת) זאת התורה אדם כי ימות באהל. ובמדרש (ברכות טז) אין התורה מתקיימת אלא במי שפמית עצמו עליה ובמקום אחר אמר התפך (פרשה נביים) פי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו. וכן אמר הנביא בשם ה' עמי מה עשיתי לך ומה הלאתיך ענה פי לאמר פי נקל מאד ללכת בדרך התורה פי כל דרכיה דרכי נעם ונתיבותיה שלום ומלכוד זאת גם החושים הנפשים יגידו פי העבודה תכבד מאד אצל

אוקציה פי שאמר חנה בנפשה בראיה רבה ביה ה על כאמר להב ויהי ויהי כה. בפני כה גננה מוכה על העורקים אלא כל זמן שהם היום נלחמים עם וצורם יבנו שהם מתים ונחשו מעבודתם. אבל באור הדברים על פי דמיון.

משל לעני אחד שהיה לו קרוב עשיר גדול והעשיר היה צריך לעשות חסנה לבנו. ובאין ספק סעודה גדולה כזאת צריכה הנכה העני אמר בלבו הלא גם אנכי אקרא אל שלחן הודי. אם בן אבין את עצמי לכלי לאכול בביתי מאומה. ועל דרך שהמליצו באתרא דליעול וקרא ליעול בשרא וקורא. והנה יושב בתענית שני ימים למען הרעים את עצמו ויוכל אחר כך להתעורר בנשי הטעמים הערבים. ויהי ביום השני לעת ערב והמעלה מאד וישקף בעד הלון ביתו אם התחילו המשרתים ללכת אל הנעדרים להזמין אל הסעודה וירא את המשרתים כלב חלפי עברו לפני פתח ביתו ואהוה עובו. וימר לו מאד ויאמר לאשהו הענייה כי התן לפניו לאכול מאשר אתה בפרה. ותתן לפניו לחם ובצלים וענין הרבה ולא היה שריר ביום העבונו. ואחר אכלו את כל אלה בא אליו משרתו של הודו ואמר הנד ארזני מבקש את פניך לבוא אליו על יום חתנתו ושמתה לבו וילך בטר נפשו. ויהי כי הסב על השלחן ונחנה תחלה דגים ולא מצא טעם בהדגים מאומה כמשפט להיות נפש שבעה תבוס נפח. ואחר כך הביאו אל השלחן צלי ורטב. ויהי פי לקח אל פיו כף אחד רטב בעורו חב. הנה

בפניו היתה הפנייה קדוה ונפשו ירצנה ויהי בטעם לו הנאכל הנקשר הנה לפי וקלמן ונהה אצלו כמו שער בנפשו וישב פן בכל הסעודה ולא אכל מאומה מכל המאכלים הערבים האלה. ויהי אחרי הסעודה והקוראים הולכים לביהם. וישמע את קול האנשים כמד הם מפליגים להלל הסעודה הגדולה הזאת כנעם המאכלים הערבים והמשקים היקרים. ויענה ויאמר בשדוק הלא החל תהלה. פי גם אני טעמתי מהם והיו כלב כפי במרורים. ויהי הם מתפללים עליו. איך אפשר לגנות סעודה וקרה כזאת. ענה אחר מהם ואמר אנכי אני לכם כי אנכי ראיתי שאכל תחלה הרבה נרקות חמוצים וקרים וטרם שהלך אל הסעודה. ואם פן שוב לא אפשר אליו לטעם טעם טוב בהמאכלים אם עוד מתחולל בקרבנו המרורים.

הנמשל פי באמת הקדוש ברוך הוא דובין אותנו אל תורה ומצוות כלב אהובים כלם עימים יתהוים מדבש דק והיו מוחשים בהתיקתם אל הבא אליהם כנפש שהורה כלב כרוד ורוח נכזי לא כן אותו שפבר שבעה לך נפשו מן המרורים מן הכלי תאות הרעות. ואם כן גם פי נבוא הפעם אל התורה איך איפוא יטעם לו נעם מתיקוטה. הלא התורה דברית תאמר בהפך מכל אשר יתאוד הוא. ויאמר אם כן כי התורה רעה ימרה. וזהו הוי האומרים לרע טוב. הינו בראייתו תחלה על הרע שהיא טוב ומלאו את מעיקם מרמה. ותן. אם כן יחכם לאמר ולטוב רע שמיב מר למחוק וממילא המחוק למר. וכבר המליצו על זה במדרש (מנבא בחוספות כזכית קד א דיה לא) אמר הקדוש ברוך הוא עד שאתם מתפללים שיפנסו דברי תורה בתוך מעיכם בקשו שיצאו דברי הכלים מחוץ מעיכם ממש כמו שבארנו.

המורים מדברינו כי כל כבוד שמירת התורה היא שבירת התאוה. הינו הסוד מרע והיא המיגעצת את האדם. אשר הרגל בהם מנעוריו וקשה לו אחר כך לפרש מהם. אמנם חלק וצשה טוב הוא דבר שנאמר עליו הבא לטהר מפיעים אותו. ואם כן רפי אבהו ברחב לבבו ראה את זאת ויזכר לאמר כל אליו דאבהו ואני אמרתי לריק וגעתי כו'.

1 החיך במלאכת המשכן בעלאל ואהליאב בעבודתן וחכמי לב בעבודתן שנאמר
 ויעש כל חכם לב ונר וכן הנשים שזו את התכלת שנאמר וכל הנשים אשר
 נשא לבן ונר (סנאי ליה) כיון שנמדד מלאכת המשכן היו יושבין ומצטין איסתי
 תבא שכינה ותשרה בו והיו מצטערין הכל מסני שלא שרחה שכינה עליו.
 6 מה עשו הלכו להם אצל חכמי לב אמר להן ומה אתם יושבין העמירו אתם
 את המשכן ותשרה שכינה בינותינו. היו מבקשין להעמידו ולא היו יודעין
 ולא יכולין להעמידו. וכשבין חושבין להעמידו הוא נופל. מיד הלכו להם אצל
 בעלאל ואהליאב אמרו להם בואו אתם והעמידו המשכן שאתם עשיתם אותו
 ששא על ידכם ראוי לעמוד. מיד התחילו להעמידו ולא יכלו. התחילו מטיחין
 ומגנין ואומרים בוא מה עשה לנו בן עמים שרוציא את כמנינו במשבן הזה
 והכניס אותנו לכל המורת הזה ואמר לנו כי הקב"ה יורד כן העליות ושורה
 בתוך יריעות עוים שנאמר (סמות כ"ה) ושכנתי בתוכם. ולמה לא היו יכולין
 להעמידו, אלא שהיה משת מיצר על שלא נשתתף הוא עסקו במלאכת המשכן.
 כיצר הנדבה נתנה על ידי ישראל והמלאכה נעשית על ידי בעלאל ואהליאב
 חכמי לב, ולפי שהיה משה מיצר העלים הקב"ה מהם ולא היו יכולין להעמידו.
 16 כיון שהמיתו פניהם סכל מקום ולא היו יכולין להעמידו נכנסו כל ישראל
 אצל משה אמרו משה רבינו כל מה שאמרת לנו עשינו וכל מה שצויתנו ליתן
 ולתרוץ נתנו הכל והרי כל המלאכה לפניך ששא חסרנו שום דבר או יתרנו
 על כל מה שאמרת לנו ראה הכל לפניך והיו מראין לו כל דבר ודבר. שנאמר
 רביאו את המשכן אל משה ונר, וכתוב ורא משה את כל המלאכה ונר.
 24 אמרו לו לא כן וכן אמרת לנו לעשות. אמר להם הן. וכן על כל דבר ודבר.
 אמרו לו ואם בן לסה אינו עומד שדרי כבר נצטערין בעלאל ואהליאב וכל
 חכמי לב להעמידו ולא היו יכולין והיה משה מיצר על דבר זה עד שאמר לו
 הקב"ה למשה לפי שהיה מיצר שלא היה לך עשייה ולא חלק במלאכת
 המשכן לסיכך לא יכלו אותן חכמים להעמידו בשבילך כתי שיהי כל ישראל
 26 שאם על ידך אינו עומד שוב אינו עומד לעולם ואני כותב לו הקסם אלא
 על ידך שנאמר ויקם משה את המשכן. וכן הוא אומר וידבר ה' אל משה
 ביום החרש הראשון באתו לחדש הקים את משכן אהל מועד. אמר משה
 רכשיע איני יודע להעמידו. אמר ליה עסוק בידך ואתה מראה להעמידו והוא
 עומד מאליו ואני כותב עלך שאתה הקימתו.

10
תתאמין
בת 13

11
אוצר
היגוב

מדוע לא בנה משה רבינו את המשכן

"ויביאו את המשכן אל משה" (לס, לו)

1 פירש רש"י שלא היו יכולים להקימו, ולפי שלא עשה משה שום מלאכה
 במשכן, הניח לו הקב"ה הקמתו שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כובו
 הקרשים שאין כח באדם לזקפו, ומשה העמידו, אמר משה לפני הקב"ה וזין
 אפשר הקמתו ע"י אדם, אמר לו עסוק אתה בידך נראה כמקימו, וזוהו ויקין
 וקם מאליו, וזהו שנאמר "הוקם המשכן" הוקם מאליו, מדרש רבי (נונונוא)
 6 יש להקשות מדוע לא זכה משה לבנות ממש את המשכן, בשלמא וזי ייזוהו
 לא יכלו להקימו, אפשר שאינם ראויים מאחר שחטאו בעגל, והמשכן (ו) ליה
 על חטא זה, אך משה מדוע!!

ונראה לכאור, דמצינו שמשה לא נדב תרומה למלאכת המשכן (ויקרא כ"ג)
 נתחילה) וביארו המפרשים הטעם, כמו שמצינו (בילקוט) שאמר הקב"ה ליהוה שיש
 11 יוכה לבנות את בית המקדש רק שלמה בנו, דאם הוא יבנה ויעמוד יא יתו
 לעולם, ואין זו טובה לעם ישראל, דבעת אשר יחטאו והקב"ה יכעס ויליהו ויביט
 יכלה אפו בהם, כיון שלא יוכל להחריב את בית המקדש, אבל כשישליטה יתה
 יכלה אפו בעצים ובאבנים. וזה הטעם שלא רצה הקב"ה שיבנוהו חסידו ויהי
 למשכן.

16 ולפיכך מובן היטב מדוע לא בנה משה את המשכן ולא יכל להקימו וזוהו ייזוהו
 בונה לא היה נחרב לעולם ואין זה טובה לבני ישראל.

פרשת שקלים

באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים (שקלים פ"א)

1 ועיין שם במפרשי המשנה דלמדו דנרכת קרבנות צבור באים מתרומה
 חרשה בר"ח ניסן, דלמדו מחרשי השנה בג"ש ולכן שלשים יום
 קודם מתחילין להכריז בהכנות שיבאו קודם. ואף דלאחר החורבן אין לנו
 קרבנות ציבור, מ"מ השאיפה לזה הנדיבות והתשוקה לעורר חיבת
 חמקדש ע"י תרומה נשאר גם כזה"ז ואולי עוד ביותר בדוקא משום דחסר
 לנו האפשרות למעשה. וזהו פשוטו של דברי חז"ל (תענית כט:): 'כשם
 שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה' וידוע
 6 מה שהעיר השפת אמת דמהו לשון משנכנס אדר ולא משהגיע, דעיקרו
 הוא דנכנס לתוך עמקי הלב, והביאור הוא דעיקר שמחת אדר הוא על
 התשוקה להתחזיר קדושת הבית ע"י בנין הבית וזהו ההשואה דכשם
 11 שמשנכנס אב הוי המיעוט ע"י הכרת החורבן שאבדנו בית מחמדנו, כן
 משנכנס אדר אנו נתעוררים לתשוקה לבנינו ולזה אנו תורמין להביא
 הקרבנות, והכל אינו אלא פנימיות המחשבה והרצון והשתוקקות להתקרב
 אל השם ע"י נדבת השקלים. ואולי זהו פשוטו של דברי חז"ל דענין 'כי
 תשא את ראש בני ישראל', אמרו חז"ל דמשה חזקף ראשן של ישראל
 היינו דלא יפול לב ישראל דאתם יכולים להביא בפועל ממש קרבנות לדי'
 לריח ניחות, מ"מ הרצון והתשוקה יש בהם ובזה יכולים להרים ראש
 בזקיפות, וידוע מה שכתבו הספרים דכמו דיש לנו חדש אלול לתשובה
 מאימת הדין בתשרי, כמו"כ יש לנו החדש האחרון ר"ח אדר קודם חידוש
 21 השנה מניסן להגיע לתשובה מאהבה. (והבאנו כבר במועדים דכמו דמ'
 יום לאחר חדש אלול הוי יום הכפורים כן מ' יום לאחר חדש אדר הוי
 שבת הגדול).

12
 נש
 ה
 ה

ומה שהוסיף במשנה על הכלאים כתבו מפרשי המשנה דבפשוטו קאי
 על הא דצריך למעט הזרעים שנתערבו עי"ש, אבל דרשו ברמז דבא
 לומר דעל אותו נדבת הלב היהודי הבא בחדש אדר צריך ג"כ להזהר שלא
 יבוא לידי כלאים לערב בו מחשבות זרות, והעיקר שלא להשוות נדבת
 24 ישראל - עם להבדיל - נדבת אומות העולם. ואף דגם אצל הנכרים
 שומעים על נדבות אבל ע"י נאמר 'חסד לאומים חטאת' דהכל עושים
 לצורך עצמם ובנגיעות לכבוד ולהנציה זכרם וכדומה משא"כ נדבת
 ישראל אינו אלא להתקרב לדי' מתוך אהבת השם. אלא דשם במשנה
 המשיך לאמור בחמשה עשר בו קוראין המגילה, ועיין במדרשים דכתבו
 דהכניס זאת כדי לעורר על מה שכתב להלן דבט"ו נותנין השולחנות. אבל
 גם בזה יש לפרש בדרך רמז דנחכוון למאמרם (מגילה יג:): גלוי וידוע
 לפני מי שאמר והי' העולם דעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך
 הקדים שקליהם לשקליו עכ"ל וא"כ הא דמשמיעין על השקלים יש לו
 36 קשר הדוק עם הא דבט"ו קוראין המגילה. אלא דצ"כ ענין אותו השוואה
 של שקלי המן שהי' עשרת אלפים ככר משא"כ כל תרומת הששים רבוא
 במשכן לא הי' אלא מאת ככר ואלף וכו' ככר לאדן למאת אדנים וא"כ
 הוי שקלי המן מאה פעמים נגד שקלי ישראל. ועוד קשה דבאמת בסוף
 לא נתן המן אף פרוטה להגשים זממתו דהלא אמר לו המלך 'הכסף נתון
 לך הוצע לעשות בו כטוב בעיניך'. ואמנם פירש השפ"א רמה שחיה
 41 למרדכי בשעה שמטר לאסתר אמר ואת פרשת הכסף אשר אמר המן
 לשקול ואינו אלא אמר חזרה לו שיהי' נדיבות כזה לאותו הרשע כדי
 לבצע רשעתו.

והנראה בזה דחז"ל הרגישו בדבריהם הקדים שקליהם לשקליו דרמזו
 46 בזה דהעיקר הוא ההקדמה דע"י מה דמקדים אדם קודם
 העבירה, יש כוח פי כמה מלתקן המעוות לאחר שנעשה כבר, וזהו
 דבריהם דכדי לזכות למחייית עמלק הבא בט"ו בחדש ע"י הגם של ונהפוך

7

הוא צריך להקדים המשמיעין על השקלים בראש חודש אדר. וכן לעולם בכל נסיון, ע"י ההשתוקקות להתקרב לדי יכולים לזהות שלא יבואו ימי הרעה. ואולי יש לפרש בזה מה שאמרו נחקשה משה במחצית השקל עד שהראה לו הקב"ה מטבע של אש, י"ל דהא דנחקשה הוא, דתמה משה איך יוכלו לחרום לאחר חטא העגל דלכאורה הוי מעוזה שלא יוכל לתקן וע"ז הראה לו מטבע של אש כמו שפירשו המפרשים דהיינו כח התלהבות של אש והפשט בזה הוא דאין החטא אלא בחיצוניות אבל בפנימיות הלב נשאר אותו אהבה שגם מים רבים לא יוכל לכבות וע"כ תמסור להם כי חטא את ראש.

(13)
pe

יהי רצון שתתלבש ברחמיך

(14)
אנחנו
רע

ידועים דברי הקדוש ר' שמשון מאוסטרופלא על קרא בישעיה (נ' א') "בפשעכם שולחה אמכם" דכיון בזה להודיענו שבעת שעמד הבית בתיקונו ועמדו הכהנים על משמרתם והעלו עולות ותמידים, קודשא בריך הוא כביכול עמד והקריב קרבנותיהם של ישראל בבית המקדש של מעלה. ומשחרב הבית השליך משמים ארץ תפארת ישראל אלו בגדי כהונה העשויים לכבוד ולתפארת, השליכם הקב"ה מעליו ולא שעה עוד לריח הניחוח והוא אמרו בפשעכם שולחה אמכם ר"ת אבנט, מכנסים, כתנת, מצנפת - בגדי הקודש לעבודת המקדש, עכ"ד. ומעתה יש לבאר שזו תפילתו של רבי יוחנן בתר צלותא -

ידבי יוחנן בתר דמסיים אמר הכי יהי רצון מלפניך די אלוקיננו שתצין בבשתנו ותבטי ברעתנו ותתלבש ברחמיך ותתכסה בעוזך ותתעטף בחסידותך ותתאזר בחנינותך ותבוא לפניך מידת טובך וענוגתגותך" (בוכת ס"ז).

תתלבש ברחמיך - זו כתנת ששייך בה לשון לבישה כדכתיב "כתנת בד קודש ילבש". "תתכסה בעוזך" ירמוז אל מכנסי הבד ששייך בהם לשון כיסוי דכתיב "לכסות בשר ערוה". "תתעטף בחסידותך" ירמוז אל המצנפת ששייך בה לשון עיטוף כאמרם (ברכות נ"א ע"א) "עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה ואחד מהם עיטוף", שהוא כיסוי הראש כמבואר בראשונים שם. "תתאזר בחנינותך" ירמוז אל האבנט ששייך בו לשון "אזור" כדכתיב "ואזור עור אזור במתניו" (מ"ב א').

זו תחינתו של רבי יוחנן, שיקומם הקב"ה עטרת תפארת ישראל מעפרות גלותה ויתלבש ברחמי ויתכסה בעוזו יתעטף בחסידותו ויתאזר בחנינתו וירצה עוד בבית מקדשו בשוב כהנים לעבודתם וישראל לנוום. (ושוב ראיתי שב"ה כיונתי בזה לדברי הגאון המופלא רבי יחיאל העליר בשו"ת עמודי אור).

(8)